

Ellenséges határ mentén.

— A Délmagyarország tudósítójától. —

Lugano, március 16.

Egészen különös érzés, ha az ember az ellenség földjétől légvonalban alig öt kilométernyire van és mégis teljes biztonságban érezheti magát.

Ha kitekintek az ablakomon a tó irányában, annak tulsó oldalán Caprino és Cavallino házikóit látom, amelyek a Monte Caprino oldalához fecskefészkek módjára tapadnak. Ha pedig szemem a hegyléjtőin felkuszlik, a gerincvonalat éri, amely az olasz-svájci határ. De lent a tó partján is egy olasz falucska fekszik, Campione, a melyet svájci terület zár körül. Ez a kis darabka föld, amely az olasz művészet történetében, mint a híres műépítések szülőföldje, oly nagy szerepet játszik, annak idején a milánói érsek tulajdona volt, amelyet az egyik német-római császár adott neki hűbérül. Mikor a svájci öskantonok a Giorina melletti véres ütközetben legyőzték a milánói herceg csapatait, a mai tessini kantontól lemondott ugyan a herceg, de a magas egyházfejedelem iránti tiszteletből a falucska megmaradt a „ducato di Milano” kezén és ezen a következő évszázadok sem változtattak.

Egészen sajátos érzés, ha az ember gőzhajón Luganóból kiindulva Campione előtt megáll. Két karabinieri délceg alakja látható a kikötői hídnál, ahol őrt állanak. A hajó csakhamar folytatja az útját a svájci terület mentén, Bissone mellett, át a melidai híd alatt és nemsokára eléri Morcote szép, festői falvat, amelynek magasan fekvő ciprusokkal körülvett templomát oly sok művész örökitette meg képben. Egy negyed óra múlva a hajó ismét az olasz parthoz közeledik, Porto Ceresio állomáshoz, ahonnan a villamos vasút nem több mint egy óra alatt Milanoba vihetne, persze, ha nem volna háború! Hány tavasszal vagy ősszel itt üdülő német tette meg annakelőtte ezt a kirándulást a lombardiai dombvidéken keresztül és a termékeny, iparban gazdag síkságon át Észak-Olaszország élénk fővárosába, hogy a jellegzetes olasz utcai zívai után újból és még nagyobb örömmel élvezze Lugano idillikus nyugalomát.

Most azonban senkisémet hagyja el a hajót és a karabinieri és katonák hiába várnak arra a pillanatra, hogy hazájukat megvédjék az „alattomos tedeschi” ellen, akik svájci földről esetleg beosonhatnának olasz területre. Nem kell félniök. A központi hatalmak polgárai még soká-soká fogják kerülni azt a földet, amely valamikor olyan vendégszerető volt és azután olyan ellenségesé lett. Nehezen lesznek elfelejtethők azok a napok, amikor a németek, magyarok és osztrákok lakásait és üzleteit egy örvongó csőcseléktömeg, melyet a kormány közegei felizgattak, kirabolt és felégetett...

Am a hajó nem törődik a mi gondolatainkkal és folytatja az útját nyugat felé. Jobbról a Monte Salvatore és a Collina d'oro integetnek át. Ez utóbbinak dél felé néző csúcsán szanatorium épült, amely az olasz ujságok fantáziájában annak idején olyan nagy szerepet játszott. Német erőd-műnek mondták eldugott ágyúkkal, az ott elhelyezett ártatlan betegeket pedig német tiszteknek tartották.

Mielőtt a luganói tó nyugati öblébe jutunk, hajónk keskeny csatornán halad keresztül, amelynek egyik oldala svájci, másik: olasz. Balról az olasz alpok előhegyei emelkednek, amelyek a Lago Maggiore felé vonulnak és szembetűnik egy barátságos városka: Ponte Tresa az ő bájos villáival és kertjeivel. A Tresa folyó olasz és svájci

félre osztja és a híd szigorú őrt állanak a két állam katonái...

De Luganótól keleti irányban is csak hat kilométernyire fekszik a hűtlenség és az árulás zaja. Mindjárt a Monte Bié mögött fekszik a Monte Boglia, amelynek keleti lejtője már Olaszországhoz tartozik. Néhány száz méternyire Gandriától, ettől a kedves halászfalutól, ott állanak a háromszinű olasz határoszlopok, míg a tónak a másik partján, nem messze Santa Margheritától két vármórházikó jelöli a határt. Olasz földön a tó északi partján két barátságos falucska Gandria és San Mamete, a honnan a Fogazzaro regényei által híressé lett Val Solda ágazik el. A hajó azonban elsiet mellettük és egyenesen Parlezzába megy, annak a rövid vasuti vonalnak a végpontjához, amely a luganói tavat a szomszéd tóval összeköti. Megint az a sajátos érzés, hogy az ember mint ellenséges alattvaló svájci hajón nyugodtan és biztonságban olasz területen tartózkodik, habár nem is szárazföldön.

Látóvaló persze semmi különös nem akad: piszkos, félig rombadólt házak, rongyokba öltözött utcai suhancok, délceg karabinieri, akik valószínűleg szabadságon vannak és örülnek, hogy legalább némi időre odahaza vannak, távol csapataink támadásaitól.

S az ember ismét visszatér Luganóba és a Café Rivierában megissza a tejszínjéltől meg nem fosztott uzsonnákávéját, egész nemzetközi társaságban van és legszívesebben azt hitetné el magával az ember, hogy a különböző nemzeteknek ez a keveréke nemcsak a béke eme szigetére szorult, amelyet a Svájc ebben a borzalmas világháborúban képez. Azokra a „rég, jó” időkre gondol az ember, amikor minden ország férfiai és asszonyai kellemesen és jól érezték magukat Itáliában és önkéntelenül is feltörl a kérdés, vajon, ha egykor ismét béke lesz, vissza fog-e térni a nemzetközi együttélés szép szokása, vagy pedig megmarad-e továbbra is a permanensnek hirdetett gyűlölet.

Itt feltűnik megfigyeléseim alapján van némi remény arra, hogy a különböző nemzetek hozzátartozói ismét jól fognak megférni egymás mellett. Mert a Svájcban a különböző hadviselő államok fiai között egyáltalán nem uralkodik az a gyűlölet és ellenszenv, amely a sajtóban, de különösen az antant sajtójában jut oly élesen kifejezésre. Mily sokszor láttam Luganóban németeket olaszokkal, osztrákokat franciákkal és magyarokat oroszokkal nyugodtan és békésen elbeszélgetni. Mintha az lett volna az érzésük, hogy a háború hatalmas elemi jelenség, amelynek alá kell hogy vesse magát az egyén, amely azonban nem szabad, hogy megakadályozza abban, hogy emberiesen érezzen és az ellenséges nemzetek hozzátartozóival tisztelettel bántson.

A Svájc az ő tarka népkeverékével ilyenformán magában rejtja a népek jövődi kibékülésének a csiráját és még a szomszédban látszó országgal szemben is oly jövődőről ábrándozhatik az ember, amelyben a Humanitas és Charitas fogja boldogító erejét érvényre juttatni.

Th. E.

Magyar hadifoglyok a pétervári forradalomról.

Berlin, március 21.

Huszonkét kicserélt rokkant magyar hadifogoly Oroszországból ma ideérkezett. A rokkant magyar katonák elbeszélése teljes képet ad a forradalom kitöréséről, melyeket eddig csak ellenséges jelentésekből lehetett bizonyára tendenciózusan megtudni.

Odesszából és Moszkvából február 18-án kellett volna elszállítani a magyar hadifoglyokat. Az utolsó pillanatban azonban lemondták a szállítást, mert lehetetlen volt a sebesülteket a városból a pályaudvarra szállítani. Csak egy hét múlva lehetett lefüggönyzött ablaku vasuti kocsikon a moszkvai pályaudvarra vinni őket, a városon keresztül való szállítás éjszaka minden incidens nélkül történt. Szentpétervárott a múlt hétfőig maradtak a magyar hadifoglyok és csak akkor szállították őket tovább lazaret-automobilokon ki a finn pályaudvarra, ahová hosszú utazás után reggel 8 órakor érkeztek meg. A kora reggeli órák dacára a város külső kerületeiben izgalmas és élénk volt a hangulat. Csendőr- és kozákkörjáratok vonultak végig a városon. Fegyvertelen katonák vegyültek a tömegbe, akik fiatal síhedek közt osztották szét fegyvereiket és muniójukat. A magyar hadifoglyokat szállító automobilot a tömeg egyszer csak hirtelen megállította. Egy lövésre kész fegyverrel ellátott csendőrt, aki a sofőr mellett ült, leráncigálta és elhurcolta a tömeg, az automobil a táját pedig felrántották. Az orosz katonák és polgárok be akartak rohanni, de amikor megismerték a magyar katonákat, megajándékozták őket cigarettákkal és békén tovább engedték a transzportot.

A finn pályaudvaron igen sok csendőr és katona volt összevonva, akik azonban passzív viselkedtek, ellenben a délelőtti folyamán véres harcok fejlődtek ki a csendőrök és a tömeg között. A pályaudvaron megfigyelték a magyar rokkantakat, hogy a tömeg újra és újra a csendőrökre támad. A lakosságot fölfegyverzett diákok tüzeltek harcra és rengeteg sebesült maradt az utcai harc színhelyén. Öt órakor hagyhatták el végre a magyar rokkantak a pályaudvart.

A pályaudvaron igen sok, a sebesültek vonatán utazni akaró külföldi emberek voltak. Az orosz katonák szívélyesen beszélgettek a magyar katonákkal. Üdvözölték a magyar bajtársakat, akiknek már szabad hazautazni és azt mondták nekik, hogy megelégtették már a háborút és az orosz katonaság elérkezettnek látja az időt, hogy véget vessen a háborúnak. Az orosz fronton a légénység ellátása a lehető legrosszabb. Többnyire orosz gárdakatonák voltak, akik elmondták, hogy Moszkvából hozták őket Pétervárra. A rigai frontról is nagyon sok katonát hoztak. Egy finn katona elmondta a magyar rokkantaknak, hogy a forradalom kitörésének kezdete az volt, hogy a munkások a szentpétervári nagy fegyver- és löszergyárat elhagyták. A gyárra felügyelő tisztet agyonlőtték és a műhelyekből felfegyverezve eltávoztak. Az első utcai harcoknál hatszáz halott volt.

Sok pénzt

takaríthat meg havonta a világítási számláján, ha a világhírű félwattos OSRAM izzókörtékkel világít. Kizárólag kapható FONYÓ SOND világítási vállalatánál Szegeden. — Telefon 185.